

[Heidegger, filosofie a metafyzika: „profyzika“ jako třetí disciplína]

Na konci svého ‚dopisu o humanismu‘ píše Heidegger, že příští myšlení už nebude filosofií, a zdůvodňuje to ztotožněním filosofie s metafyzikou („Das künftige Denken ist nicht mehr Philosophie, weil es ursprünglicher denkt als die Metaphysik, welcher Name das gleiche sagt.“). Mám za to, že toto ztotožnění je poněkud svévolné, neboť filosofie nikdy nebyl pouhou metafyzikou, i když metafyzika v celém filosofickém myšlení daleko převládala. (Ostatně sám Heidegger připomíná, že filosofie znamenala už v nejstarších dobách také něco jiného: „Das künftige Denken kann aber auch nicht mehr, wie Hegel verlangte, den Namen der «Liebe zur Weisheit» ablegen und die Weisheit selbst in der Gestalt des absoluten Wissens geworden sein.“ To je třeba zdůrazňovat především tam, kde jde o problém filosofického chápání „pravdy“: ani fysika, ani metafyzika nejsou takového pochopení schopny, a právě proto je zapotřebí ještě jiné třetí filosofické disciplíny, totiž „profyziky“.) Ovšem tady je třeba význam termínu „metafyzika“ náležitě upřesnit, a zejména upřesnit také vztah mezi metafyzikou a (filosofickou) fyzikou, tedy „fysikou“. Je-li „fysika“ tou filosofickou disciplínou, která se zabývá „fysickými“ skutečnostmi, tj. tím, co vzniklo zrodem, vyrostlo a pak zaniklo smrtí, pak metafyzika je filosofickou disciplínou, soustřeďující se na to, co po smrti fysické skutečnosti zůstává jako její pozůstatek, zbytek, relikt (nechme nyní zatím stranou to, že každý takový „pozůstatek“ spočívá buď na setrvačnosti nižších složek oné smrti skončivší skutečnosti, nebo na reaktivitě jiných, novějších skutečností, které prostřednictvím své aktivity (a zejména reaktivity jako zvláštní složce aktivity) něco z oné smrti skončivší skutečnosti zachovávají a přenášejí do nových (jiných, novějších, pozdějších) kontextů.

(Písek, 000401-2.)